

Записано на кістках. Друге розслідування

Чи можна за самими лише обгорілими рештками тіла визначити, було це навмисне вбивство чи нещасний випадок? Кримінальний антрополог Девід Гантер, якого викликали на місце злочину під час відпустки в Шотландії, впевнений, що так. Однак складно розплутати справу без додаткових доказів. І лише коли хтось намагається знищити свідчення злочинів у нових пожежах, стає зрозуміло, що жертву вбито, а злочинець — один із присутніх на острові. Ба гірше: саме напередодні жахливої знахідки потужний шторм відрізав острів від зовнішнього світу. Хто в закритій спільноті міг вчинити таке звірство? Чи будуть ще жертви?

Тривога шириться серед мешканців острова, неначе той вогонь, і лише Девід Гантер та відставний інспектор Броуді можуть покласти цьому край, добравшись до правди...

РОМАНИ ПИСЬМЕННИКА ЧИТАЮТЬ 29 МОВАМИ
КЛАСИЧНИЙ ДЕТЕКТИВ З КОЛОРИТНИМИ ПЕРСОНАЖАМИ
ТА КАМЕРНОЮ АТМОСФЕРОЮ.
DENVER POST

**ЗАПИСАНО
НА КІСТКАХ**
ДРУГЕ РОЗСЛІДУВАННЯ

САЙМОН
БЕКЕТТ

КСД

SIMON
BECKETT

**WRITTEN
IN BONE**

A NOVEL

САЙМОН
БЕКЕТТ

**ЗАПИСАНО
НА КІСТКАХ**
ДРУГЕ РОЗСЛІДУВАННЯ

РОМАН

ХАРКІВ
2023. КСД

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»
2023

ISBN 978-617-15-0239-0 (epub)

Жодну з частин цього видання не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі без письмового дозволу видавництва

Електронна версія зроблена за виданням:

Перекладено за виданням: Beckett S. *Written in Bone : A Novel* / Simon Beckett. — London : Bantam Books, 2007. — 496 p.

Переклад з англійської *Євгенії Канчури*

Бекетт С.

Б42 Записано на кістках. Друге розслідування : роман / Саймон Бекетт ; пер. з англ. Є. Канчури. — Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2023. — 384 с.

ISBN 978-617-15-0021-1

ISBN 978-0-5538-1750-8 (англ.)

Чи можна за самими лише обгорілими рештками тіла визначити, було це навмисне вбивство чи нещасний випадок? Кримінальний антрополог Девід Гантер, якого викликали на місце злочину під час відпустки в Шотландії, впевнений, що так. Однак складно розплутати справу без додаткових доказів. І лише коли хтось намагається знищити свідчення злочинів у нових пожежах, стає зрозуміло, що жертву вбито, а злочинець — один із присутніх на острові. Ба гірше: саме напередодні жадливої знахідки потужний шторм відрізав острів від зовнішнього світу. Хто в закритій спільноті міг вчинити таке звірство? Чи будуть ще жертви? Тривога шириться серед мешканців острова, неначе той вогонь, і лише Девід Гантер та відставний інспектор Броуді можуть покласти цьому край, добравшись до правди...

УДК 821.111

© Simon Beckett, 2007

© Depositphotos.com / deanzangir@gmail.com, grop, обкладинка, 2023

© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», видання українською мовою, 2023

© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», переклад і художнє оформлення, 2023

1

За відповідної температури згоріти може все. Дерево. Одяг. Люди.

Коли температура сягає 250 градусів Цельсія, займається плоть. Чорніє й лускає шкіра. Підшкірний жир тане, мов масло на розпеченій сковороді. Жир розпалює вогонь, тіло горить. Першими спалахують руки й ноги, вогонь переходить з них на тулуб, немов із тонкої тріски на грубе поліно. М'язи й сухожилля корчаться, охоплені вогнем кінцівки смикаються у безсоромній пародії на життя. Останніми займаються внутрішні органи. Заховані у вологому коконі плоті, вони часто залишаються цілими навіть тоді, коли решту м'яких тканин уже поглинув вогонь.

Проте кістки — вони, в прямому сенсі слова, зовсім інша матерія. Кістки вперто опираються навіть найгарячішому полум'ю. І навіть коли з них вигоряє останній вуглець, коли вони стають такими ж мертвими й позбавленими життя, як шмат пемзи, кістки все одно зберігають форму. Але тепер вони — лише безплотна примара самих себе й можуть легко розсипатися, остання твердиня життя, перетворена на попіл. Цей процес відтворюється за одним і тим самим невблаганним сценарієм з кількома варіаціями.

Але не завжди.

Тишу старого котеджу порушують кроки. Прогнілі двері розчахнуто одним ударом, іржаві петлі скриплять, опираючись вторгненню. Кімнату сповнює світло дня — й одразу згасає, заблоковане тінню, що перекиває вхід. Чоловік пригинає голову, намагаючись роздивитися бодай щось у темряві. Старий пес, що прийшов із ним, вагається. Схоже, його вже насторожило те, що чекає всередині. Чоловік завмирає, немов теж не хоче перетинати поріг. Коли собака таки наважується зазирнути в кімнату, він гукає:

— Сюди.

Пес підкоряється, повертається, нервово поглядає на господаря тьмяними від катаракти очима. Тварина відчуває не лише запах, що лине з будівлі, а й те, як нервує його людина.

— Стій.

Стривожений собака спостерігає, як чоловік входить до закинутого котеджу. Його охоплює вогкий сморід. Згодом проявляється ще один запах. Дуже повільно, немов неохоче, людина перетинає кімнату та наближається до низьких дверей у дальній стіні. Вони з грюкотом зачиняються. Він простягає руку, щоб відчинити, знову завмирає. Собака позаду нього низько й жалібно скавулить. Чоловік не чує. Він помалу, із зусиллям, відчиняє двері, ніби боїться того, що може там побачити.

Але спочатку він не бачить нічого. У кімнаті темно, єдине джерело світла — маленьке вікно, шибка давно потріскалася та вкрилася павутинням і брудом. У непевному світлі, яке сочиться крізь неї, кімната зберігає свої таємниці ще кілька митей. Нарешті очі чоловіка звикають до напівтемряви й починають проявлятися деталі.

І він бачить, що лежить у кімнаті.

Різко вдихає, наче його вдарили в груди, мимоволі відступає.

— Боже милий!

Це сказано тихо, але в тиші, яка поглинула котедж, слова звучать неприродно гучно. Обличчя чоловіка зблідле. Він нажахано озиряється, наче боячись побачити когось поруч. Та ні, він тут сам.

Чоловік задкує до дверей — мабуть, не хоче обертатися спиною до того, що лежить на підлозі. Тільки коли перекошені двері знову з тріском зачиняються, відділяючи його від жахливого виду кімнати, він обертається.

Непевною ходою вибирається назовні. Старий пес вітає його, але чоловік не звертає уваги, тягнеться до кишені, дістає звідти пачку цигарок. Руки його тремтять, запальничка спалахує лише з третього разу. Він втягує дим до глибини легень, грудка попелу тліє, поспіхом пересувається до фільтра. Цигарка докурена, руки в нього вже майже не тремтять.

Недопалок падає на траву, він душить його ногою, нахилиється, підіймає. Порпається в кишені куртки, глибоко вдихає, телефонує.

Коли пролунав дзвінок, я саме їхав до аеропорту в Глазго. Був пронизливий лютневий ранок: похмуре сіре небо, безрадісна мряка, холодний вітер. На Східному узбережжі розбушувалися бурі, хмари ще не просунулися вглиб острова, але схоже було, що вони із цим не забаряться.

Одна надія, що встигну сісти в літак до того, як погода остаточно зіпсується. Я повертався додому в Лондон після тижневої роботи з трупом, що виявили в могилі на вересовищі Грампіанського нагір'я¹, — довелося спочатку взяти участь в ексгумації тіла, а потім його досліджувати. Невдячна робота. Тріскотливий мороз перетворив вересовища й пагорби на тверде залізо, — подих перехоплювало як від холоду, так і від краси. Понівечена жертва виявилася молодою жінкою, ідентифікувати її ще не вдалося. Вже вдруге за останні місяці мене запрошували до Грампіанів для обстеження схожого трупа. У пресу ще не просочилося, але ніхто зі слідчої групи не сумнівався: обидва випадки — справа рук одного вбивці. І якщо його не зупинити, він вбиватиме знову; проте шансів на успіх поки що не було. Найгірше — я був переконаний, хоча стадія розкладу й не дозволяла надати впевнені висновки, що ран завдавали не мертвому тілу.

Отже, подорож виявилася виснажливою, я з нетерпінням чекав, коли повернуся додому. Останні півтора року я жив у Лондоні й працював на кафедрі криміналістики в університеті. Це був тимчасовий контракт, який надавав мені доступ до лабораторного обладнання, поки я підшукував щось постійне. Проте вже кілька останніх тижнів доводиться проводити набагато більше часу в польових умовах, ніж в офісі. Я пообіцяв своїй подружці Дженні, що ми зможемо довше бути разом, коли повернуся. Не перша така обіцянка, але цього разу я мав твердий намір її дотримати.

Коли задзвонив телефон, я подумав, що це вона — перевіряє, чи я вже їду додому. Але номер виявився незнайомий. Я відповів. Голос на тому боці був суворий та серйозний.

— Вибачте, що турбую, докторе Гантер. Я начальник слідчого відділу суперінтендант Грем Воллес, з Північної штаб-квартири в Інвернессі². Можете приділити мені кілька хвилин?

У нього був тон людини, яка звикла домагатися свого, а різкий акцент радше скидався на говірку густонаселених багатоповерхівок Глазго, ніж на м'які модуляції Інвернесса.

— Буквально кілька хвилин. Я поспішаю на літак.

— Знаю. Я щойно говорив зі старшим інспектором Аланом Кемпбеллом з Грампіанської поліції, він сказав, ви щойно закінчили там справу. Радий, що мені вдалося вас упіймати.

Кемпбелл, старший слідчий. Я працював з ним на ексгумації трупа. Гідна людина й хороший поліціант, робота для нього — все. Ціную таких.

Я глянув на таксиста. Він точно чує, про що розмова.

— Чим я можу вам допомогти?

— Хочу вас попросити про послугу. — Воллес видушував слова одне за одним, ніби кожне з них коштувало йому забагато. — Ви ж чули про аварію на залізниці цього ранку?

Чув. На виїзді з готелю бачив у новинах репортаж про міжміський експрес Західного узбережжя, який зійшов з рейок через зіткнення з фургоном, що застряг на колії. Судячи з випуску, справи були кепські: понівечені й перекручені вагони валялися під насипом. Ніхто досі не міг визначити кількість загиблих.

— Ми підняли весь особовий склад, там зараз справжній хаос, — вів далі Воллес. — Є версія про навмисне пошкодження рейок, отже, доводиться весь район оточити як місце злочину. Ми просимо про підтримку інші силові структури, але просто зараз на нулі.

Я подумав, що здогадуюся, до чого він веде. У новинах повідомляли, що деякі вагони згоріли, а це означало, що ідентифікація жертв — не тільки пріоритетне завдання, а й суцільне жахіття з погляду експертизи. Але до того як почати ідентифікацію, тіла потрібно виявити та витягти з-під завалів, а судячи з новин, до цього ще далеко.

— Я не певний, що зможу бути корисним просто зараз, — відповів я.

— Я не через аварію телефоную, — нетерпляче перебив він. — Нам повідомили про спалений труп на Західних островах. Маленький острівцець, Руна³, на Зовнішніх Гебридах.

Я про такий не чув, але то не дивно. Я знав про Зовнішні Гебриди тільки те, що то був найвіддаленіший Zack крайок Британії, за багато миль від північно-західного узбережжя Шотландії.

— Підозрілі обставини? — запитав я.

— Не схоже. Може бути самогубство, але імовірніше, що то або п'яниця, або волоцюга заснув біля ватри. Хтось із місцевих гуляв із собакою, натрапив на нього на покинутій фермі й повідомив нам. Колишній кримінальний інспектор, живе там на пенсії. Я з ним працював. Нормальний був чолов'яга.

Я подумав, чи оце «був» мало якесь особливе значення.

— Отже, що ще він вам казав?

Воллес відповів не одразу.

— Тільки те, що тіло дуже сильно обгоріло. Але я не хочу забирати людей з аварії, принаймні поки не буду змушений. Сьогодні на поромі туди їдуть кілька наших місцевих хлопців зі Сторновея, то я попросив би вас підскочити з ними й поглянути, що там до чого. Подивіться, може, це несуттєва справа, або ж я муситиму висилати туди оперативну слідчу команду. Мені б хотілося отримати висновок експерта, а вже тоді тиснути на кнопку тривоги. Тут Алан Кемпбелл каже, що ви зуби на цьому з'їли.

Спроба лестощів була незграбною і пролунала радше як блеф. Я помітив, що Воллес вагався, коли я запитав про тіло, тому гадав, що саме він мені не каже. Але якби суперінтендант вважав, що це смерть за підозрілих обставин, то надіслав би слідчу групу, хай яка там у нього була троща.

Таксі майже дісталось аеропорту. В мене були всі причини відмовитися. Я щойно завершив велику справу, ця скидалась на доволі пересічну, щось на кшталт звичайних нещасних випадків, які стаються щодня й не потрапляють на газетні шпальти. Я подумав, як маю сказати Дженні, що не повернуся сьогодні. І так я зараз скільки часу не вдома, нічого доброго із цього не вийде. Воллес, мабуть, відчув мій внутрішній спротив.

— Там справи тільки на пару днів разом з дорогою. Річ у тім, схоже, там щось... не те.

— Мені здалося, ви сказали, нічого підозрілого?

— Немає. Принаймні з того, що я почув, нічого. Слухайте, не хочу багато базікати, але саме тому й волів би залучити експерта вашого рівня, щоб поглянув.

Ненавиджу, коли мною намагаються маніпулювати. Але попри все — ніде правди діти, цікавість у мені розігралася.

— Я б не просив, якби в нас не було зараз такої гарячки, — додав Воллес.

За забризканим дощем вікном таксі промайнув знак, що сповіщав про наближення аеропорту.

— Я вам перетелефоную, — сказав я, — дайте мені п'ять хвилин.

Йому це не сподобалося, але заперечувати він не став. Я натис відбій, прикусив губу й набрав номер, який знав напам'ять.

Пролунав голос Дженні. Я всміхнувся на його знайомий звук, хоч і передчував, яка розмова на нас чекає.

— Девіде! Я саме на роботу йду. Ти де?

— Їду до аеропорту.

Я почув, як вона сміється.

— Дякувати Богові! Я вже думала, ти телефонуєш сказати, що сьогодні не повернешся.

У мене серце впало.

— Насправді я саме тому й дзвоню, — сказав я. — Тут така штука. Мене щойно попросили ще одну роботу зробити.

— Он як.

— Це всього пару днів. На Зовнішніх Гебридах. Але там зараз більш нікому за це взятися. — Я замовк і не став розводитися про аварію потяга, бо це пролунало би як спроба перепросити.

Зависла пауза. Дженні розсміялася, і прозвучало це якимось паскудно.

— Отже, що ти відповів?

— Що я їм перетелефоную. Я спочатку з тобою хотів поговорити.

— Чого? Ми обоє знаємо, що ти вже все вирішив.

Я не хотів влазити в цю суперечку. Глянув знову на водія.

— Дженні, слухай...

— Тобто не вирішив?

Я завагався.

— Саме це я й подумала, — сказала вона.

— Дженні...

— Мені треба йти, я на роботу запізнюся.

Почувся звук відбою. Я зітхнув. Паршиво починався день. «То ж перетелефонуй, скажи, що ти відмовився». Палець завис над клавіатурою.

— Не переймайся, друже. Моя жінка теж завжди мене гризе, — кинув через плече таксист. — Переживе, еге ж?

Я пробурмотів щось нейтральне. Вдалині над аеропортом здіймався літак. Коли я набирав номер, водій увімкнув сигнал повороту. Мені відповіли після першого ж гудка.

— Як туди дістатися? — запитав я Воллеса.

¹ Грампіанські гори — гірська гряда в центральній Шотландії. Саме до неї належить найвища точка Британії — гора Бен-Невіс. Читач разом із доктором Гантером мандруватиме із

центральної Шотландії на північ та захід. (Тут і далі прим. пер.)

[2](#) Інвернесс — адміністративний центр Гірської Шотландії. Рухаємося на північ.

[3](#) Назва, звісно, вигадана. В архіпелагові Внутрішніх Гебридів є Південна Рона. Далі на північ — самотній малий острів Північна Рона. Зовнішні Гебриди — крайня північно-західна точка архіпелагу, далі вже Атлантика. Адміністративний центр — Сторновей. Деякі острови малонаселені, важкодоступні, комунікації з великою землею ускладнені.

2

Більшість свого робочого часу я проводжу з померлими. Іноді — з дуже давно померлими. Я — кримінальний антрополог. Це підрозділ судово-медичної експертизи. Ніде правди діти, більшість не бажає стикатися із цією сферою діяльності, аж поки не виникне крайня потреба. Певний час я належав до цієї більшості. Коли мої дружина з донькою загинули в автокатастрофі, ця робота постійно нагадувала мені про втрату. Було надто боляче. Отже, я став звичайним терапевтом, лікарем, який має справу здебільшого із живими, а не з мертвими.

Але згодом події розгорталися так, що я був змушений повернутися до свого первинного заняття. Можна сказати, до покликання. Те, чим я займаюся, трохи подібне до патологоанатомії, трохи до археології, але виходить за межі обох дисциплін. Бо навіть тоді, коли біологічна природа людини руйнується, коли те, що раніше було сповнене життям, зводиться до розкладу, гнилі та старих висушених кісток, навіть тоді померлі можуть давати свідчення. Вони все одно здатні розповісти свою історію — головне, щоб нагодився той, хто може її розтлумачити. Саме цим я й займаюся.

Вмовляю мертвих розповідати їхню історію.

Воллес, мабуть, передбачав, що я йому не відмовлю. Для мене вже було заброньовано квиток на рейс до Льюїса, головного острова Зовнішніх Гебридів. Рейс затримали через погану погоду, тож я сидів у залі відправлення, намагаючись не звертати уваги, коли було оголошено лондонський рейс, яким я мав повертатися додому, коли завершилася посадка і коли він нарешті зник з табло.

У польоті нас так і кидало, добре хоч летіли ми недовго. День добігав кінця, коли я взяв таксі з аеропорту до поромного терміналу в Сторновеї, похмурому робітничому містечку, яке й досі суттєво залежить від риболовецького промислу. Мене висадили на холодному туманному причалі, просоченому характерним для порту їдким і важким чадом солярки та риби. Я думав, що маю зійти на борт одного з великих автомобільних поромів, які випускали стовпи диму в дощове небо сірої гавані, але кораблик, на якому я опинився, радше скидався на маленьке риболовецьке судно, з тих, що іноді погоджуються

перевозити пасажирів. Тільки «рендж-ровер» поліції, який займав більшу частину палуби, переконав мене, що я потрапив куди треба.

Трап нудотно гойдався на важких хвилях. Знизу, на бетонному причалі, стояв сержант поліції, засунувши руки до кишень форменої куртки. Щоки й обличчя його були вкриті сіткою розірваних капілярів. Припухлі зловиві очі з-під лоба спостерігали, як я намагаюся зтягнути на борт свої сумку та алюмінієвий кейс з обладнанням.

— Ви доктор Гантер? Я сержант Фрейзер, — похмуро повідомив він. Імені свого не назвав, руки з кишень не витягнув. У нього була жорстка гаркава назальна говірка, зовсім не така, до якої я звик у центральних землях Шотландії. — Ми тут усе чекаємо, коли ви нарешті з'явитесь.

Буркнув та піднявся трапом, залишивши мене поратися з моїм важким багажем. Я перекинув ремінь сумки через плече, підхопив алюмінієвий кейс та почав підійматися за сержантом. Вологий слизький трап гойдався вгору-вниз із кожним сплеском хвиль. Я силувався втриматися на ногах, намагаючись прилаштувати ходу до непевного руху моря. Раптом хтось збіг трапом мені на допомогу. Молодик у формі констебля широко всміхнувся та прийняв важкого кейса в мене з рук.

— Ось, я візьму.

Я не заперечував. Він відійшов до «рендж-ровера», припнутого канатами до палуби, і поклав кейс на заднє сидіння.

— Що у вас там? Труп? — весело запитав він.

Я поставив сумку поруч з алюмінієвим кейсом.

— Ні, тільки здається. Дякую.

— Без проблем. — Йому було не більш як двадцять. Приязне відкрите обличчя, охайна форма, яку навіть дощ не зіпсував. — Я констебль Маккіні, звіть мене просто Дункан.

— Девід Гантер.

Він з ентузіазмом потис мені руку, наче хотів компенсувати непривітність Фрейзера.

— Отже, ви і є той криміналіст?

— Боюся, що так.

— Класно! Тобто не класно, а... ну ви зрозуміли. Так чи так, ходімо десь із цього дощу.

За рубкою стернового для пасажирів було відгороджено скляний відсік. Перед входом Фрейзер щось гаряче втовкмачував бородачеві в рибальському дощовику. За ним довготелесий прищавий підліток похмуро споглядав, як сержант тицяє пальцем у повітря.

— ...і так уже досить довго чекали, а тепер ви мені кажете, що не готові відпливти?

Бородань незворушно витріщався на нього.

— Буде ще одна пасажирка. Ми не відчалимо, поки вона не з'явиться.

Червоне обличчя Фрейзера набуло пурпурового відтінку.

— Це не клятий туристичний круїз. Ми вже вибилися з графіка, то підіймай вже цей трап, ок?

Очі над чорною бородою якимось особливо дико заблищали.

— Це мій човен, і я тут графік виставляю. То як тобі кортить підіймати трап, то сам і роби.

Фрейзер зібрався був показати, хто тут головний, як трапом застукали підбори. Мініатюрна молода жінка поспішно підіймалася на борт, із зусиллям тягнучи за собою на позір важку сумку. Яскраво-червоний пуховик, здавалося, був для неї завеликий, розмірів на два. На вуха вона натягнула грубу плетену шапку. Русяве піщане волосся, гостре підборіддя, чудернацьке вбрання — ельф та й годі.

— Привіт, панове. Може, мені тут хтось хоча б руку подасть? — захекано запитала вона.

Дункан кинувся був до неї, але бородань його випередив. Широко всміхнувшись новій пасажирці, — білі зуби засяяли в темній бороді, — він без зайвих зусиль витягнув її важку сумку.

— Вчасно ж ти нагодилася, Метті. Ми мало без тебе не відчалили.

— Добре зробили, що почекали, або моя бабця вас би прибила. — Вона стала, сперши руки в боки, відсапуючись та розглядаючи чоловіків на палубі. — Привіт, Кевіне, як ся маєш? Татко й досі змушує тебе тут надриватися?

Підліток зашарівся й опустив очі.

— То так.

— То так. Деякі речі ніколи не змінюються. Тобі вже вісімнадцять, маєш вимагати підвищення платні.

Я помітив, як спалахнули цікавістю її очі, коли вона побачила «рендж-ровер» поліції.

— О, то що тут відбувається? Сталося щось таке, про що я маю знати?

Бородань зневажливо мотнув на нас головою:

— В них допитуйся. Вони нам нічого не кажуть.

Усмішка молодої жінки зів'яла, коли вона побачила Фрейзера. І хоча швидко повернулася, у новому її сяйві майорів якийсь виклик.

— Привіт, сержанте Фрейзер, оце так сюрприз. Чого це ви до Руни вибралися?

— Справи поліції, — відповів категорично Фрейзер і відвернувся. Ким би не була ця молода жінка, його ця зустріч не тішила.

Усі пасажери, що запізнювалися, вже були на борту. Капітан порома із сином узялися до своїх справ. Почувся жалібний скрегіт мотора лебідки, трап було піднято, якірний ланцюг закріплено в належному місці, дерев'яна конструкція судна завібрувала. Жіночка кинула на мене останній допитливий погляд і зайшла до рубки.

Пором відригнув соляркою, відчалив та вийшов з гавані.

Море бушувало, звичайне двогодинне плавання забрало майже три години. Щойно ми вийшли з-під захисту Сторновецької гавані, Атлантика взялася виправдовувати свою репутацію. Пором борознив бурхливу сіру рівнину, сповнену сердитих хвиль. Він раз у раз злітав над гребенями, падав у провалля так, що виверталися шлунки, і здіймався знову.

Заховатися можна було лише в тісному пасажирському салоні, де випари солярки та спека від розжарених радіаторів додавали дискомфорту. Фрейзер із Дунканом здебільшого пригнічено мовчали. Я намагався розпитати Фрейзера про труп, але він, схоже, знав про нього не більше за мене.

— Та дурна робота, — пробуркотів він, витираючи піт, що краплинами виступив на лобі, — якесь п'яне заснуло надто близько від багаття, ото й усе.

— Воллес мені сказав, що його знайшов відставний кримінальний інспектор. Хто саме?

— То Ендрю Бродді, — долучився до розмови Дункан, — мій батько працював з ним на великій землі до того, як той перебрався до Сторновея. Кажуть, до біса був гарний поліціант.

— Еге ж, «був», — повторив Фрейзер. — Я розпитував про нього перед тим, як ми виїхали. Кажуть, надто відлюдькуватий, таке до добра не доводить. Не любив у команді працювати. Чув, що він остаточно відгородився від усіх, коли жінка з дочкою від нього втекли. Тому він і на пенсію вийшов.

Дункан, вочевидь, зникнув.

— Батько казав, що то в нього був стрес.

Фрейзер відмахнувся.

— Те чи те, однаково. Принаймні допоки він пам'ятає, що більше не інспектор. — Корабель знову труснуло й підкинуло на черговій величезній хвилі. Інспектор напружився. — Боже, з усіх клятих місць відправили саме до...

Я ще трохи побув у салоні, гадаючи, що взагалі роблю на маленькому поромі посеред Атлантики замість того, щоб бути вдома з Дженні. Останнім часом ми дедалі більше сварилися, і завжди через мою роботу. Ці думки мене зовсім не розрадили, тож зрештою я сидів та нервував, міркуючи, чи правильне рішення ухвалив та як маю залагодити свою провину перед подругою.

Зрештою я залишив поліціантів та вийшов на палубу. Вітер одразу накинувся на мене, бризнув дощем, але порівняно до перегрітого закислим повітрям салону то було полегшення. Зігнувшись проти вітру, я тішився бризками на обличчі. Острів уже було видно: пором пихкав і наближався до темного масиву. Я вдивлявся в темряву та відчував знайоме стискання всередині: трішки нерви, трішки передчуття того, що чекає тут на мене.

Що б то не було, я сподівався, що воно того варте.

Краєм ока помітив сплеск червоного й обернувся на молоду жінку, яка невпевнено пробиралася до мене палубою. Раптом вона ледь не впала на останніх кількох кроках, тож я простягнув руку, щоб її підтримати.

— Дякую.

Вона вчепилася за поруччя біля мене та задиркувато всміхнулася.

— Жорстко. Ієн каже, що весело буде швартуватися.

Говірка в неї була м'якша, співоча, але подібна до мови Фрейзера.

— Хто такий Ієн?

— Ієн Кінрос. Шкіпер. Ми старі сусіди на Руні.

— Ви там живете?

— Вже ні. Моя родина перебралася до Сторновея, тільки бабуся тут. Ми її по черзі провідуємо. Отже, ви тут разом з поліцією?

Мене не зовсім переконала невинна інтонація запитання.

— Щось таке.

— Але ж ви сам-то не з них? Не поліціант, маю на увазі.

Я похитав головою.

Вона широко всміхнулася.

— Я так і подумала. Ієн казав, що вони вас називають «доктором». Там когось поранено? Чи що?

— Ні, наскільки мені відомо.

Видно було, що така відповідь тільки розпалила її цікавість.

— То що то за доктор, що їде на Руну разом з поліцією?

— Ви краще сержанта Фрейзера запитайте.

Вона скривилася:

— Еге ж, так він і скаже.

— Ви одне одного добре знаєте?

— Якось так. — Вона не продовжила теми.

— То чим ви займаєтеся на Сторновеї? — запитав я.

— О, я... пишу. Працюю над романом. До речі, я Метті Кесіді.

— Девід Гантер.

Враження було, наче вона зберегла цю інформацію в спеціальному файлі. Ми трохи помовчали, спостерігаючи, як у слабкому світлі поступово наближається острів: сірі скелі, вкриті поверху невиразною зеленню, виростали з моря. Одна з них, висока й чорна, здіймалася перед нами, мов природна вежа — такі ще називають «морський стек».

— Майже прибули, — сказала Метті. — Гавань одразу за Стек-Россом, отією чорною штукою. Кажуть, третій за висотою стрімчак у Шотландії. Типова Руна. Тільки-то й слави, що бути номером три.

Вона відступила від поруччя.

— Гаразд, приємно було познайомитися, Девіде. Може, ще побачимося до вашого від'їзду.

Вона пробралася палубою, повертаючись до Кінроса із сином в рубці. Я помітив, що крокує вона тепер значно впевненіше.

Мою увагу знову привернув острів, до якого ми наближались. За Стек-Россом скелі оточували невеличку гавань. Світло вже починало згасати, але я зміг роздивитися розсип будинків, розташованих на

березі бухти, маленьке віддалене поселення, загублене в дикому безлюдному просторі океану.

Різкий свист позаду мене перекрив навіть завивання вітру та торохтіння мотора. Я обернувся на Кінроса, який люто махав мені:

— Всередину!

Двічі повторювати не довелося. Море розбушувалося, хвилі котилися між стрімкими скелями, що оточували гавань. Корабель тепер гойдало не вгору-вниз; рух, що вивертав шлунок, навіював думки про коркотяг: хвилі кидалися одна на одну, перекочувалися через палубу, заливаючи її солоними бризками.

Я повернувся до задухи салону, тримаючись за поруччя. Пором, здригаючись від ударів хвиль, маневрував гаванню, а ми з Дунканом і геть зблідлим Фрейзером чекали на палубі. Крізь вікно салону видно було, як хвилі розбиваються об бетонний причал, викидаючи хмари білої піни. Пришвартуватися вдалося тільки з третьої спроби; від потужних зусиль двигуна втримати кораблик на місці той вібрував усім корпусом.

Ми вийшли із салону, із зусиллям крокуючи хиткою палубою. Сховатися від вітру не було як, але нас освіжило холодне повітря із чистим солоним присмаком. Над головою з криком кружляли мартини, а на пристані снували люди, закріплюючи мотузки та гумові відбійники. Попри скелі, гавань була повністю відкрита для моря, і лише єдиний хвилеріз притлумлював силу хвиль. Кілька рибальських човнів уже стояли на якорі, посмикуючись біля своїх причалів, наче собаки, що натягують повідець.

Низькі будинки й котеджі, немов колонія раків, вчепилися у крутий схил пагорба, що спускався до гавані. Позаду них розкинувся безлісий зелений краєвид, похмурий та відкритий пронизливим вітрам. Вдалині над горизонтом нависала скеля, вершина якої губилася в тумані низьких хмар.

Молода жінка, яка назвалася Меггі Кесіді, поспішно зійшла з порома, щойно опустили трап. Я трохи здивувався, що вона не попрощалася, але не надто переймався з цього приводу. За спиною в мене запустився двигун «рендж-ровера», і я розвернувся, щоб сісти на заднє сидіння. Я помітив, що Фрейзер пустив молодого констебля за кермо. Пором усе ще підкидало на хвилях, і Девід обережно звів машину хитким трапом.

На пристані нас чекав чоловік із грубуватим суворим обличчям. На вигляд близько п'ятдесяти, високий, міцної статури. У його зовнішності невловимо вгадувалося, що він — поліціант. Мені не потрібно було пояснювати, що це був кримінальний інспектор у відставці, який знайшов тіло.

Фрейзер опустив вікно:

— Ендрю Броуді?

Чоловік коротко кивнув. Він дивився на нас трьох, що сиділи в машині, вітер куйовдив йому сиве волосся. Місцеві, які допомагали пришвартувати корабель, зацікавлено поглядали на них з-за його спини.

— Це всі, хто приїхав? — Він вочевидь був незадоволений.

Фрейзер напружено кивнув:

— То так. На цей момент.

— А оперативна слідча команда? Коли вона буде?

— Ми ще не знаємо, чи вони будуть узагалі, — відрізав Фрейзер, — ще не вирішено.

Броуді стиснув губи. Тон інспектора йому не сподобався. Навіть у відставці колишні кримінальні інспектори не люблять, коли їх зрізають звичайні сержанти поліції.

— А відділ карного розшуку? Вони ж бо в будь-якому випадку мають приїхати.

— Старший інспектор має прибути зі Сторновея після того, як доктор Гантер огляне труп. Він — кримінальний експерт.

До цього моменту Броуді на мене уваги не звертав. Тепер подивився з певною долею цікавості. Гострі розумні очі, — я відчув, що він оцінює мене та складає судження.

— Вже мало світла, — сказав він, кинувши оком на небо, яке починало темніти. — Тут тільки п'ятнадцять хвилин їхати, але буде темно, поки доберемося. Може, поїдете у моєму авто, докторе Гантер? Введу вас у курс справи.

Фрейзер обурився:

— Переконаний, що доктор і раніше бачив обгорілі трупи.

Броуді на хвилину витріщався на нього, так, наче нагадував собі, що він більше не має звання. Тоді обернувся до мене, глянув пильно.

— Не такі.

Його машина була припаркована на моліві, новенький на вигляд «вольво-салун». Усередині все було бездоганно. Пахло освіжувачем повітря та, слабше, цигарками. Стара бордер-колі сиділа на підстилці на задньому сидінні, — чорна морда посивіла від віку. Вона радісно підвелася, коли Броуді забрався в машину.

— Сидіти, Бесс, — ласкаво сказав господар. Собака одразу ж всілася. Броуді нахмурився, роздивляючись елементи керування обігрівачем на приладовій панелі. — Вибачте, я зараз. Все ще не можу запам'ятати, де що розташовано.

Коли ми вибралися з гавані, фари «рендж-ровера» підказали нам, що Фрейзер з Дунканом їдуть слідом. У цю пору року на півночі дні довго не тривають, і сутінки вже поступалися темряві. Засвітилися вуличні ліхтарі, освітлюючи вузьку головну дорогу, яка навряд чи заслуговувала на таке гордовите ім'я. Вона вела з узбережжя через селище: жменьку маленьких крамниць, оточених сумішшю старих котеджів та нових бунгало, які поки що мали досить стандартний вигляд.

Навіть із тієї невеличкої частини острова, що я зміг побачити, було очевидно, що Руна не аж такий закинутий глухий кут, як я очікував. Поблизу дороги виднілися руїни старої церкви, яка навіть не мала даху. Але більшість дверей та вікон у будинках, які ми минали, були новенькими, так, наче їх нещодавно замінили. Була невеличка, але сучасна школа, а трохи далі — дерев'яний клуб, розширений новою прибудовою із вивіскою «Руна. Пункт медичної допомоги».

Навіть дорога мала нове покриття. Вона була досить вузька, тільки з однією смугою руху, з півколами об'їздів через кожні сто метрів чи близько того, але чорне блискуче гудронове покриття присоромило б і головні дороги на великій землі. Проходячи крізь селище, дорога потроху здіймалася вгору, а коли ми проїздили два останні будинки, вирівнялася. На вершині пагорба, що височів над ними, силуетом на тлі темного неба, стирчав менгір — древній високий і кривий камінь, що здіймався з трави, немов погрозливий чи осудливий палець.

— Це Бодах-Руна, — сказав Броуді, помітивши, куди я дивлюся, — Старий дядько з Руни. Є легенда, що він вийшов із дому й виглядає сина, який має повернутися з моря. Але син не повернеться, і старий стоїть тут так довго, що перетворився на камінь.

— За такої погоди я б у це повірив.

Він усміхнувся, але усмішка швидко згасла. Він-бо хотів, щоб я поїхав із ним, але тепер чомусь ніяковів, наче не був певний, із чого починати. Я вийняв мобільний, щоб перевірити повідомлення.

— Тут сигналу немає, — попередив Броуді. — Якщо хочете зателефонувати, то треба скористатися стаціонарним телефоном чи поліційним радіо. А як сильний вітер, то навіть вони не завжди працюють.

Я відклав телефон. Була слабка надія, що Дженні напише мені повідомлення, хоча не дуже-то я в це вірив. Зателефоную їй зі стаціонарного телефона пізніше й спробую якось залагодити те, що між нами сталося.

— Отже, що ви за «кримінальний експерт»? — запитав Броуді.

— Кримінальний антрополог.

Я подивився на нього, намагаючись зрозуміти, чи мушу пояснювати. Навіть офіцери поліції часом не зовсім розуміли, у чому полягає моя робота. Але Броуді, схоже, був задоволений.

— Добре. Принаймні буде хоч одна людина, яка знатиме, що робити. Воллес вам багато розповів?

— Тільки те, що це смерть у вогні і що тут щось негаразд. Він не сказав, що саме, тільки зазначив, що щось підозріле.

Щелепа Броуді несхвально скривилася.

— Та невже?

— Чому ви так кажете?

— Нічого я не кажу, — відповів Броуді. — Самі зрозумієте, коли побачите. Я просто чекав, що Воллес пришле повну команду, от і все.

У мені заворушилися погані передчуття. Коли смерть сталася за підозрілих обставин, розслідування має йти за чітким протоколом. Зазвичай на місце злочину мене викликали, коли слідча група вже обстежила всю локацію. Сподіваюся, що Воллес не ухвалив хибного рішення через свою зайнятість аварією на залізниці.

Але я також пам'ятав, що він сказав про Броуді. «Нормальний був чолов'яга». Відставні поліціанти часто почуваються незатишно, коли опиняються за бортом. Броуді не перший з тих, хто перебільшує, щоб знову відчути себе в гущі подій. Я не дуже вірив пліткам Фрейзера про його емоційний зрив, але мусив замислитися, чи такі самі сумніви не вплинули на рішення Воллеса.

— Він просто хотів, щоб я поглянув на труп, — пояснив я. — Якщо я побачу щось таке, що дасть змогу припустити, що це не був нещасний випадок, то одразу перетелефоную та залишуся тут до прибуття оперативної слідчої команди.

— Мабуть, що так і доведеться зробити, — відповів неохоче Броуді.

Але він досі був незадоволений. Чого б він там не наговорив Воллесу, суперінтендант вочевидь не сприйняв його слова за чисту монету, а для колишнього кримінального інспектора це було образливо.

Я запитав:

— Як ви знайшли тіло?

— Собака винюхала, коли ми гуляли з нею цього ранку. Це закинутий крофтерський котедж, крофт — це маленька ферма така, — додав він, щоб я зрозумів. — Діти туди, бува, залазять, але ж не взимку. І — поки ви не спитали — ні, я нічого не чіпав. Може, я й на пенсії, але діло знаю.

Я не сумнівався.

— Є якісь думки про те, хто міг це зробити?

— Жодної. Наскільки мені відомо, на острові ніхто не повідомляв про зниклих людей. А тут менш як дві сотні живе, тобто якщо хтось зникне, то не помітити буде важко.

— А гостей з великої землі чи з інших островів не буває?

— Небагато, але хтось приїздить. Всілякі диваки — натуралісти, археологи. На островах понатикано різних руїн — кам'яна доба, бронзова, Бог зна, яка ще. Начебто тут були поховальні піраміди з каменів, знаєте, «керни» на них кажуть, ще старовинна сторожова вежа на горі. А ще тут ведеться багато робіт з оновлення, тож є й будівельники, і наймані робітники. Кладуть нове дорожнє покриття, будинки зводять, таке все. Але не зараз, погода змінилася.

— Хто ще знає про труп?

— Ніхто, наскільки мені відомо. Я тільки Воллесу сказав.

Це пояснювало зацікавлені погляди місцевих, коли вони побачили приїзд поліції. Для такого маленького острова це величезні новини. Я сумнівався, що причина нашого приїзду довго буде таємницею, але принаймні зараз ми не мали перейматися через любителів половити витрішки.

— Він сказав, що тіло дуже обгоріло.

Броуді похмуро посміхнувся.

— О так, дуже обгоріло, точно. Але краще ви самі подивитесь.

Він сказав це впевнено, наче завершив розмову, закрив тему.

— Воллес казав, що ви з ним працювали.

— Я працював у штаб-квартирі в Інвернессі. Ви це знали?

— Я там тільки проїздом був. Руна для вас, напевно, дуже велика зміна оточення.

— То так. І на краще. Тут добре жити. Тихо. Є час і місце для роздумів.

— Ви самі звідси?

— Боже, ні. Я «з тих, що понаїхали», — сказав він, — хотів забратися десь подалі від всього, коли рано вийшов на пенсію. А далі вже й нікуди.

Тут не посперечаєшся. Ми виїхали із селища біля гавані, і тепер важко було помітити якісь ознаки життя. Єдиним житлом, що ми зустріли дорогою, був примітний старий будинок, віддалений від дороги. Окрім нього, нам трапилися хіба що розвалені халупи та вівці. У сутінках, які ставали дедалі густішими, Руна здавалася прекрасною, але безлюдною.

Самотньо тут, мабуть, помирати.

Нас труснуло, коли Броуді звернув із дороги та потрюхикав зарослою ґрунтівкою. Поперед нами вогні фар вихопили з темряви потрісканий старий котедж. Воллес казав, що тіло знайшли в «крофті», але мало що нагадувало про те, що це колись була ферма. Броуді загальмував перед хатиною та вимкнув двигун.

— Сиди тут, Бесс, — наказав він бордер-колі.

Ми вибралися з машини, коли позаду нас ґрунтовкою під'їхав «рендж-ровер». Котедж, присадкувата одноповерхова будівля, поступово повертався в природу. Над ним невиразно вимальовувався стрімчак, який я бачив раніше: тепер це була тільки чорна постать у п'їтмі, що наповзала.

— Бін-Туїрід, — сказав Броуді. — Він тут горою вважається. Кажуть, якщо видерешся на вершину ясного дня, то можна побачити Шотландію.

— Правда?

— Нема дурних перевіряти.

Він дістав з бардачка «маглайт»⁴. Ми зачекали біля машини, поки до нас приєдналися Фрейзер з Дунканом. Я дістав із кейса, який залишив у «рендж-ровері», свій ліхтар, і ми попрямували до котеджу. В темряві підстрибували й перетиналися промені ліхтариків. Котедж виявився невеличкою кам'яною халупою, зі вкритими мохом і лишайниками стінами. Двері були такі низькі, що мені довелося нахилитися, щоб увійти.

Я зупинився й посвітив собі ліхтариком. Вочевидь, це місце давно вже було закинута, — непотрібні залишки забутого життя. З дірки в даху крапала вода, низька стеля обдертої кімнати додавала клаустрофобії. Ми стояли в колишній кухні. Тут ще була стара плита, запилюжена чавунна пательня стояла на одній із холодних конфорок, розхитаний дерев'яний стіл — на викладеній кам'яними плитами підлозі. На підлозі ж купчилися кілька банок і пляшок — не таке вже й закинута це місце. Приміщення просякнув затхлий сморід застарілої вологи, але на цьому все. Як на смерть у вогні, тут було надзвичайно мало слідів вогню.

— Сюди, — сказав Бруді й посвітив ліхтариком на інші двері.

Наблизившись, я відчув перший слабкий кіптявий запах горіння. Але очікував чогось набагато сильнішого. Іржаві завіси поламаних дверей запротестували, коли ми спробували відчинити їх. Я обережно, дивлячись під ноги, пройшов до наступної кімнати.

Відчуття навіть гнітючіше, ніж у кухні. Сморід вогню тепер не можна було не впізнати. Ліхтарик висвітив старий потрісканий тиньк на голих стінах; в одній зияв камінний отвір. Але смерділо не від нього. Джерело лежало посеред кімнати, і коли промінь мого ліхтарика торкнувся його, горло мені перехопило.

Від того, що колись було живою людиною, залишилося дуже мало. Не дивно, що Бруді мав такий вигляд, коли я запитав, чи сильно обгоріло тіло. Воно таки сильно обгоріло. Навіть біле полум'я крематорію не здатне цілковито спопелити тіло людини, але цьому вогню це вдалося.

На підлозі лежала сміттєподібна купа жирного попелу й золи. Вогонь поглинув кістки так само жадібно, як шкіру й плоть. Залишилися тільки більші кістки, що стирчали з попелу, мов мертве гілля з кучугури. Навіть вони були кальциновані: вуглець з них

вигорів, кістки стали сірими та крихкими. Немов тріснута шкаралупа яйця, виділявся череп — його щелепа відсахнулася вбік.

Але окрім тіла, у кімнаті не було ніяких ушкоджень. Вогонь, який спопелив людину, який перетворив її кістки на пемзу, якимось дивом не торкнувся нічого поблизу. Кам'яні плити підлоги трішки почорніли, але за кілька футів від трупа лежав неторканий матрац, пошарпаний і брудний. Старе листя та гілки, що вкривали підлогу, — навіть їх помилував вогонь.

Але не це було найгіршим. Мені мову відібрало, коли я побачив дві незгорілі ступні та єдину кисть руки, які стирчали з попелу. Кості, які виходили з них, вигоріли до чорних паличок. Але самих кінцівок вогонь зовсім не торкнувся.

Бруді підійшов та став поруч.

— Ну що, докторе Гантер? Все ще думаєте, що нічого тут підозрілого немає?

[4](#) Довгий важкий ліхтар у металевому корпусі однойменної американської фірми.

3

За стінами старого котеджу бився й вив шквалистий вітер — моторошний музичний супровід для макабричної сцени, що відкрилася перед нами. Я почув, як біля відчинених дверей втягнув у себе повітря Дункан, коли вони з Фрейзером побачили те, що лежить на підлозі.

Але я тепер уже відходив від шоку, починаючи оцінювати те, що бачу.

— Чи можна хоч трішки додати сюди світла? — запитав я.

— У нас в машині — переносний прожектор. — Фрейзер відірвав очі від купи кісток і попелу. Він не дуже переконливо намагався вдати, що видовище його не вразило. — Піді-но принеси, Дункане. Дункане!

Молодий констебль втупився очима в те, що лишилося від тіла. Кров зійшла з лиця.

— Ви в нормі? — запитав я. Переймався, втім, не тільки за хлопця, бо під час багатьох виявлень трупів молодих офіцерів вивертало на самі останки. А від цього нікому легше не стає.

Він кивнув. Обличчя поступово знову набувало кольору.

— То так. Вибачте.

Він поспішив вийти. Броуді роздивлявся останки.

— Я сказав Воллесу, що тут щось дивне, але не думав, що він мені повірить. Мабуть, вирішив, що після кількох років на пенсії в мене дах поїхав.

«Можливо, він не помиляється», — подумав я, пригадавши сумніви, які сам плекав кілька хвилин перед тим. Але звинувачувати Воллеса за його скептицизм не міг. Те, на що я зараз дивився, своєю химерністю могло розбити вщент будь-яку очевидну логіку. Якби я сам цього не побачив, подумав би, що в рапорті перебільшення.

Тіло — те, що від нього лишилося, — лежало обличчям донизу. Не підходячи ближче, я посвітив ліхтариком на необпечені кінцівки. Ступні від самої щиколотки неушкоджені. Кросівки додавали видовищу моторошності. Я провів променем ліхтарика вище, освітивши руку. Правиця могла належати як невисокому чоловікові, так і великій жінці. Каблучок не було, нігті не вкриті лаком, обкусані. Променева та ліктюва кістки стирчали з оголеної тканини зап'ястка. Кістка обгоріла до темно-бурштинового кольору близько до плоті

й після цього швидко почорніла та розтріскалася від теплових переломів. Якраз перед ліктьовим з'єднанням обидві прогоріли наскрізь.

Ступні — так само. Обгорілі остови великогомілкової та малоомілкової кісток стирчали з обох стоп, наче полум'я з'їло все, що було до цього місця, а потім різко зупинилося на півшляху до гомілки.

Проте окрім цих слідів, на вцілілих кінцівках лишилося мало наслідків вогню, який знищив решту тіла. Основних ушкоджень завдали гризуни чи інші дрібні тварини, які обгризали м'які тканини та необпалену кістку. У м'яких тканинах, що залишилися, вже почався нормальний процес розкладання — під потемнілою шкірою був помітний мармуровий ефект. Практично не видно активності комах, яка часто є ключовим показником тривалості процесу розкладання.

Але я саме цього й очікував, з огляду на холодні зимові умови. Мухам потрібні тепло й світло. Я обвів кімнату ліхтариком. Камін містив сліди вогню, інше, менше багаття, колись розпалювали на кам'яних плитах підлоги. Обпалені ділянки були за добрих шість футів⁵ від місця, де лежало тіло, але це нічого не означало. Якщо тільки людина не лежить непритомна, ніхто не залишається нерухомим, якщо раптом спалахне.

Я повернув промінь ліхтарика до стелі. Безпосередньо над тілом потрісканий тиньк почорнів, але не обгорів. Його вкривав маслянистий коричневий наліт. Аналогічний жировий осад був і на підлозі навколо останків.

— Що то за брунатна штука? — запитав Фрейзер.

— Жир. Виділяється з тіла, коли те горить.

Сержант скривився.

— Схоже трохи на те, коли фритюр спалахує, еге ж?

— Щось таке.

Повернувся Дункан з прожектором. Він встановлював його на підлогу та широко розплющеними очима дивився на останки кістяка.

— Я про таке читав, — пробурмотів він. Ми на нього витріщилися, і він одразу зніжковів. — Ну, коли люди раптово спалахують, без причини. Коли біля них немає джерела вогню.

— Не мели дурниць, — перебив Фрейзер.

— Все правильно. — Я обернувся до Дункана. — Ви говорите про спонтанне загоряння.

Він з готовністю закивав:

— То так, це воно!

Я чекав на щось таке, відколи побачив останки. Зазвичай думають, що спонтанне загоряння людини — це щось подібне до історій про еті чи НЛО, паранормальне явище, для якого немає реалістичного пояснення. Але є багато задокументованих випадків, коли спалених до попелу людей знаходили в кімнаті, не ушкодженій вогнем, і при цьому руки та нижня частина ніг часто зберігалися в попелі. Для пояснення цього факту висували цілу низку теорій, від одержимості демонами до мікрохвиль. Але здебільшого доходили висновку, що яка б не була причина, її досі не в змозі пояснити відома наука.

Я такому ні на хвилину не вірив.

Фрейзер кинув на Дункана сердитий погляд:

— Що за чортівню ти про це вчитав?

Дункан розгублено подивився на мене.

— Я фотографії бачив. Одна жінка саме так обгоріла, як оце.

Лишилися тільки ноги в черевиках. Її називають попільна жінка.

— Мері Різер, — сказав я йому, — літня вдова з Флориди. Це сталося в 1950-ті. Від неї майже нічого не залишилося, крім однієї ноги, від гомілки й донизу, а на ступні навіть знайшли взутий капець. Крісло, в якому вона сиділа, було знищено, і столик поблизу, й лампа на ньому, а все інше в кімнаті не було ушкоджено. Ви про цю історію?

Дункан відповів вдячним поглядом.

— То так. І я ще про інших читав.

— Так, вони раз у раз вигулькують, — погодився я. — Але люди не можуть вибухати полум'ям просто так, без причини. І що б не сталося із цією жінкою, нічого надприродного й паранормального тут не було.

Бруді уважно спостерігав за нашою розмовою, слухав, але не втручався. А тепер заговорив:

— А чого ви думаєте, що це жінка?

Пенсіонер то пенсіонер, а важливих деталей не впустисть.

— Через форму скелета. — Я посвітив ліхтариком на те, що лишилося від тазових кісток, затемнене попелом, але ще видиме. — Навіть по тому, що залишилося, видно: стегова кістка очевидно заширока для чоловіка. І голівка плечової кістки — ось, кулька, де верхня частина руки входить у плече, — замала. Хто б це не був, вона була великою, але точно жінкою.

— Як я вже сказав, не можу уявити, що це хтось із місцевих, — проговорив Бруді. — Я переконаний, що ми б помітили, якби хтось зник. Як ви гадаєте, довго труп тут пролежав?

Гарне запитання. Попри те що деякі дані можна отримати навіть із найобпаленіших останків, точний час, що минув після смерті, зазвичай встановити майже неможливо. Для цього необхідно простежити ступінь розкладання м'язових білків, амінокислот і летких жирних кислот, які зазвичай руйнуються вогнем. Але химерний стан цього тіла зберіг достатньо м'яких тканин для проведення тестів, неможливих у більшості випадків смертей від вогню. Доведеться зачекати, доки я повернуся в лабораторію, але тим часом можна сформулювати обґрунтоване припущення.

— Холодна погода уповільнює швидкість розпаду, — пояснив я йому, — але рука й ноги вже почали розкладатися, тому не можна сказати, що смерть відбулася нещодавно. Якщо припустити, що труп перебував тут весь час, що його не перенесли з іншого місця, і беручи до уваги те, як обпалені плити підлоги, я б сказав, що наш діапазон — 4—5 тижнів.

— Контрактники завершили роботу раніше, — замислено пробурмотів Бруді, — тобто ця людина не з ними приїхала.

Фрейзер прислухався. Його роздратування невпинно зростало, йому не подобалося, що колишній інспектор перехоплює ініціативу.

— Еге ж, якщо це не хтось із місцевих, ми можемо з'ясувати особу, проглянувши списки пасажирів порома. У цю пору року навряд набереться багато відвідувачів.

Бруді посміхнувся:

— Ви справді думаєте, що наші перевізники ведуть якісь записи? Окрім того, між Руною та Сторновеєм курсує добра дюжина човнів. І ніхто не відстежує, хто там приїздить чи виїздить.

Він повернувся до мене, не звертаючи уваги на сержанта.

— То що тепер? Я так гадаю, ви доповісте Воллесу, що треба скерувати оперативну слідчу групу?

Фрейзер сердито перебив ще до того, як я встиг відповісти:

— Ми нічого не робитимемо, поки доктор Гантер не виконає того, для чого приїхав. З того, що ми тут бачимо, це може бути якась пиячка, що перебрала та й заснула надто близько від багаття.

Вираз обличчя Бруді неможливо було зрозуміти:

— То що ж вона, для початку, робила на Руні посеред зими?
Фрейзер стеноу плечима:

— Може, в неї тут друзі чи родичі. Або це котрась із тих прихильниць нью-ейджу, що прагнуть повернутися до природи, чи що вони там торочать. Вони й на віддаленіші острови дістаються.

Бруді посвітив ліхтариком на череп. Той лежав долілиць, трохи нахилений убік серед попелу. У колись гладенькій маківці зяяла дірка.

— Гадаєте, вона могла так сама собі голову розчахнути?

Я вирішив втрутитися, поки градус гніву не зріс до критичної точки.

— Направду, череп часто саме так розтріскується за високої температури. Він же — фактично запечатаний контейнер рідини й желеподібної речовини, тому під час нагрівання спрацьовує ефект скороварки. Накопичуються внутрішні гази, які зрештою призводять до вибуху.

Фрейзер зблід:

— Боже.

— То ви таки думаєте, що це міг бути нещасний випадок? — із сумнівом запитав Бруді.

Я вагався, знаючи, яким оманливим може бути вплив вогню на тіло людини. Всупереч власним словам, я сам усвідомлював, що маю певні сумніви. Але Воллесу потрібні факти, а не здогадки.

— Таке можливо, — про всяк випадок підстрахувався я. —

Я розумію, що випадок дивний, але «дивний» не означає «підозрілий». Мені потрібно як слід оглянути труп, але я не бачу поки що ніяких беззаперечних ознак убивства. Крім розбитого черепа, очевидної травми немає. Або будь-яких ознак втручання, наприклад, того, що руки чи ноги були зв'язані.

Бруді насупився та потер підборіддя:

— А мотузка не могла згоріти разом з усім іншим?

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка, повну версію книги.

Рекомендована література

Хімія смерті. Перше
розслідування

Перейти до категорії
Детективи

ridmi
ТВІЙ УЛЮБЛЕНИЙ КНИЖКОВИЙ

КУПИТИ